

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۴/۱۰/۰۸

نویسنده: نصرالله ستانکزی

برگ های از تاریخ حقوق افغانستان

قسمت چهل و سوم

عدالت پروری شیر شاه سوری

شیر شاه سوری زمامدار افغان (۱۸۴۶ - ۱۵۴۵ میلادی)؛ در نیم قاره هند یکی از مفاخر عدالت پروری در عصر خود اش بشمار می آید.

او که مدتی پانزده سال امیر و مدت کوتاهی بیشتر از پنج سال شاهنشاه هند بود؛ بنیان گذار سیستم جدید مالی و پولی در هند است؛ که می توان ادعاء کرد، اساساتی را که موصوف گذاشت؛ تا امروز به عنوان اساس برخی از بخش های مالیاتی و تجارتي هندوستان محسوب می گردد.

شیر شاه سوری؛ بر این اعتقاد داشت که حکومداری بدون تحقق عدالت و خبرگیری از رعیت به پیش نمی رود؛ و تبعیض در امر عدالت را نمی پذیرفت؛ چنان که او در جای در این باره چنین گفته بود: «سرداران ملت در حقیقت خدام ملت اند، هر طایفه و ملت حقوق مساوی دارند بایست با ایشان منصفانه رفتار شود، در امورات رسمی و سلطنتی مسلمین و غیر مسلمان نزد من برابر اند.»

او برای اش لقب سلطان عادل بر گزید؛ و کوشش نمود تا آن را در عمل ثابت کند؛ او در عمل تحقق عدالت از اعضای خانواده اش می نمود؛ چنان که حکایتی از تاریخ فرشته در مورد عدالت او نسبت به خطای فرزنداش چنین نقل شده است: «عادل خان پسر شیرشاه سوری روزی بسواری فیل از یک کوچه آگاره می گذشت و اتفاقاً در عمارتی که نسبت به دیگر عمارات کوچه پست تر ساخته شده بود زنی برهنه غسل مینمود. عادل خان که نظر اش به آن زن افتاد بیرۀ پان به روی او انداخت و گذشت. زن موصوف عین واقعه را برای شوهر اش نقل و شوهر اش مستقیماً نزد شیرشاه آمده واقعه را بیان و داد خواهی نمود.

شیرشاه خیلی به قهر شده عادل خان را توبیخ نموده حکم داد تا همان طور زن عادل خان را برهنه کرده و شوهر آن زن را سواره فیل بروی بگذرانند و او نیز بیرۀ پان بر او اندازد و معامله بالمثل نماید. اعیان دربار که این امر را از زبان شیرشاه شنیدند به عجز و التماس خواهان بخشش شدند، اما شیر شاه قبول ننمود، شوهر زن مذکوره که حکم بالمثل از زبان شیرشاه شنید بعد از دعاگویی به شهریار عدل پرور عرض نمود و شهزاده را بخشید.»

در عهد این شاهنشاه عدل؛ محکمه ی به نام دارالعدالت تاسیس شد که امور دعاوی مدنی بین اشخاص را حل و فصل می نمود. هم چنان در این دوران برای حل و فصل منازعات تجارتي سیستم پنچپات (گاهی از آن پنجاب هم یاد شده است) که معمولاً هندو ها تمامی معاملات و مناقشات حقوقی خود را در آن حل و فصل میکردند؛ یعنی مشابهت زیادی به محاکم تجارتي امروزه داشته است.

در عهد این شاه نام ور افغان؛ یک مجموعه از قوانین مشتمل بر موضوعات مدنی و تجارتي نافذ گردید؛ به همین منوال در این دوران قوانین مالیاتی املاک نیز وضع و به منصفه اجرا در آمد که تا دیر زمانی در قلمرو هندوستان نافذ بود.

او توانست نظام منظم پولیس و استخبارات را در قلمرو پادشاهی گسترش دهد و از حکام و موالی خویش به طور مستندام معلومات حاصل می نمود؛ مطابق مقررات آن عصر حاکم فقط برای مدت دوسال در یک محله می توانست؛ انجام وظیفه نماید.

او معتقد بود که شاه بزرگ را لازم است همیشه فعال باشد. شیر شاه سوری در امور حکومداری چنین نظریه داشت: «امنیت شاهی بایست حافظ حیات و اموال رعایا باشد، ایشان (شاهان) را لازم است که همیشه اساسات

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خیر و لولی

عدل و مساوات را ملحوظ نظر داشته در تمام ساحات اداری بر همه طبقات ملت برابر نگرند و باید طوری افسران لایق را بکار اندازد که ایشان برای ادای وظیفه سعی بلیغ داشته باشند و کوشش بکنند که ریشه فساد و ظلم را از منطقه حکمرانی شان محو نمایند. «

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولئ